

Розділ 6. У СВІТІ ЗВУКІВ РАЗОМ З ДИТИНОЮ

Потрібно мати неабияке терпіння і бажання, щоб навчити дитину з порушеннями слуху читати і рахувати, писати і говорити. Та для початку ми повинні дати можливість дитині потрапити у світ звуків.

Завдяки медичним й технічним інноваціям з'являються нові методичні підходи, або ж значно розширюються можливості існуючих щодо слухомовленнєвої реабілітації дітей з порушеннями слуху. Однак, можливість чути навіть за допомогою досконалих технічних пристроїв ще не означає, що всі доступні звуки будуть автоматично сприйнятими, усвідомленими і зрозумілими для дитини. Очевидні успіхи з'являються за умови послідовних і багаторічних спільних зусиль сурдопедагогів і батьків. Й розпочинати крокувати слуховими стежками варто як найраніше. Аби потрапити у світ звуків, ми пропонуємо Вам ігри-вправи, які розроблені відповідно до завдань програми з розвитку слухового сприймання та формування вимови у дошкільників зі зниженим слухом й спрямовані, перш за все, на розвиток немовленнєвого слуху й формування правильної звуковимови голосних звуків у таких дітей.

Роботу з розвитку слухового сприймання й формування правильної вимови ми пропонуємо проводити за таким алгоритмом:

- › ознайомлення зі звуком (зацікавленість, вміння видобувати звук)
- › тривалість звучання (початок і кінець звучання)
- › вибір звучань (розрізнення кількох звуків)
- › протяжність звучання (довгі і короткі звучання)
- › злиті й уривчасті звучання
- › темп звучання (швидкий і повільний)
- › гучність звучання (наявність відсутність звучань й рівень гучності)
- › висота звучання (високі й низькі звучання)
- › кількість звучань (одноразові й багаторазові звучання)
- › ритм звучань (контрастність)
- › розрізнення голосів птахів і тварин (в умовах обмеженого вибору)
- › напрям джерела звуку.

Під час цікавих ігрових завдань здійснюється знайомство дітей зі звуковими іграшками, предметами побуту, явищами природи, голосами птахів і тварин, власною вимовою тощо. Зокрема діти вправляються у розрізненні на слух різних звучань, їхньої тривалості, інтенсивності, кількості, темпу, ритму тощо.

З метою ефективності роботи з розвитку слухового сприймання й формування вимови варто дотримуватися деяких загальних рекомендацій, а саме:

- спочатку ігрові вправи проводяться на слухо-зоровій основі. У міру того, як діти починають упевнено справлятися із пропонованими ігровими завданнями, можна переходити до сприймання тільки на слух;
- запропоновані для розрізнення на слухо-зоровій чи слуховій основі звучання подаються у поперемінній

послідовності, аби діти не вгадували, а вслухалися в звучання (не лише чули, а й слухали!);

- під час ігор-вправ слід враховувати вік дітей, ступінь зниження слуху, індивідуальні особливості. Позаяк це впливає на кількість запропонованих у роботі звучань. Відтак, одній дитині доцільно спочатку пропонувати обмежений вибір з двох звучань, різко протиставлених за акустичними ознаками, тоді як іншій можна пропонувати три і більше, або ж два звучання, що є близькими за акустичними характеристиками.

Відтак запропоновані в іграх джерела звуку й завдання слід розглядати як приблизні. Вони можуть змінюватися і доповнюватися з урахуванням рівня психофізичного й слухомовленнєвого рівня розвитку дітей, їхніх індивідуальних особливостей, конкретних умов дошкільного закладу.

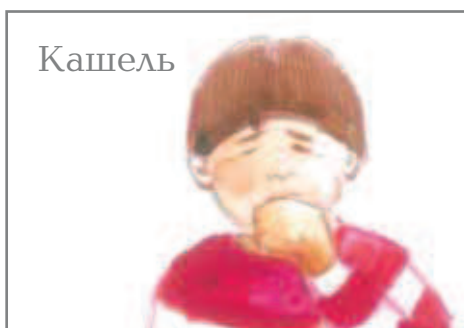

НЕМОВЛЕННЄВІ ЗВУКИ:

Вчимося усвідомлювати інформаційну значимість означених немовленнєвих звуків

Завдання.

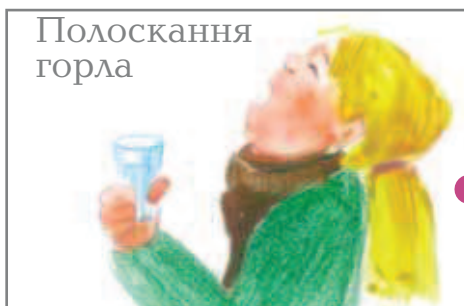
Розвиваємо вміння продукувати звуки та користуватися ними в побуті.

«Кахи-кахи-кахи!»

«Ап-чхи!»

«Рл-рл-рл-рл»

«Хі-хі-хі! ...Ха-ха-ха!»

«Ай-а-а-а!»

ГРА «ХТО МЕНЕ РОЗБУДИВ?»

Є – НЕМАЄ. ГУЧНО – ТИХО

Для дітей з порушеннями слуху диференціювати звуки за гучністю – справжня наука! Це важливий крок до повноцінного слухового сприймання, який варто розпочинати із зорових асоціацій та вправ на наявність-відсутність звуку.

Вчимося усвідомлювати суть понять наявність/відсутність звуку (є – немає), рівень гучності (гучно – нормально – тихо – немає звуку).

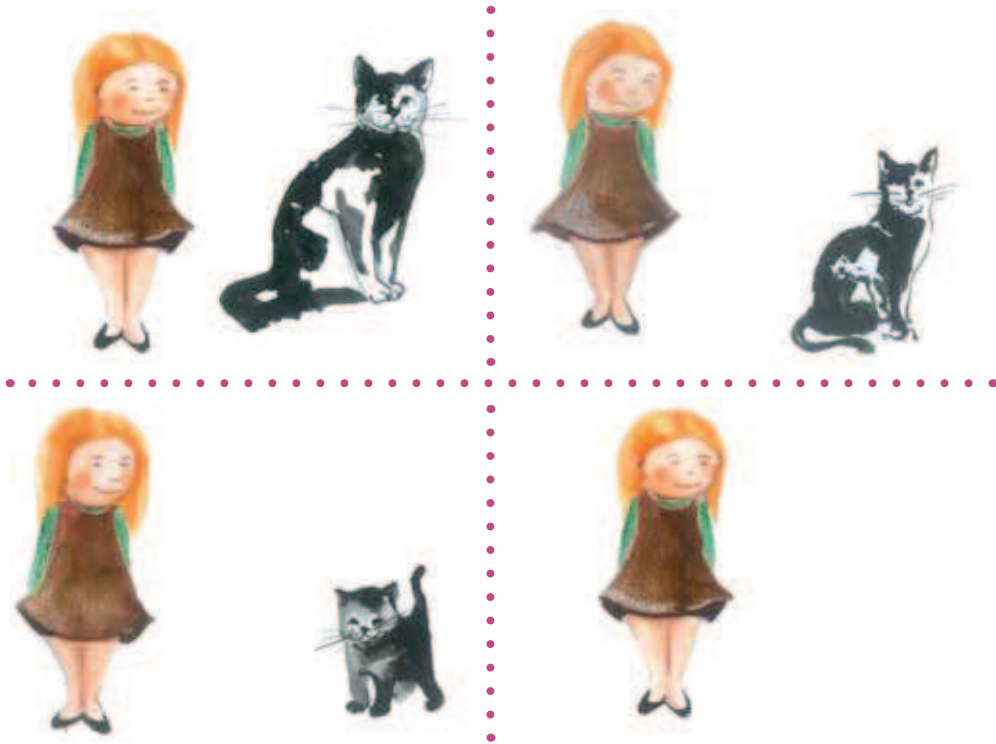
ГРА «Є – НЕМАЄ»

ГРА «ГУЧНО – НОРМАЛЬНО –ТИХО»

ГРА «ГУЧНО – НОРМАЛЬНО – ТИХО – НЕМАЄ»

**ДУЖЕ ГУЧНО – ГУЧНО –
НОРМАЛЬНО – ТИХО – НЕЧУТНО**

ГРА «ВЧИМОСЯ СПІВВІДНОСИТИ ГУЧНІСТЬ»

ТЕМП. РИТМ

Діти мають усвідомлювати інформаційну значимість швидкого і повільного темпу; відворювати ритм звучань; застосовувати набуті вміння і навички у повсякденному житті (біжимо швидко — йдемо повільно; машина їде швидко — черепаха повзе повільно тощо).

Вчимося відтворювати швидкий і повільний темп, плескаючи в долоні, відстукуючи у бубон чи ніжками по підлозі.

ВЧИМОСЯ ЗАМАЛЬОВУВАТИ ТЕМП:

//////////////////// — ШВИДКО;

/.../.../.../.../.../.../.../.../... — ПОВІЛЬНО

Завдання.

ПАПАПАПАПАПА

ПА...ПА... ПА... ПА... ПА... ПА

ДАДАДАДАДАДА

ДА...ДА...ДА...ДА...ДА...ДА

«Но.....но.....но.....но...»

Відтворіть та замалюйте темп

«Но.....но....но....но...»

Відтворіть та замалюйте темп

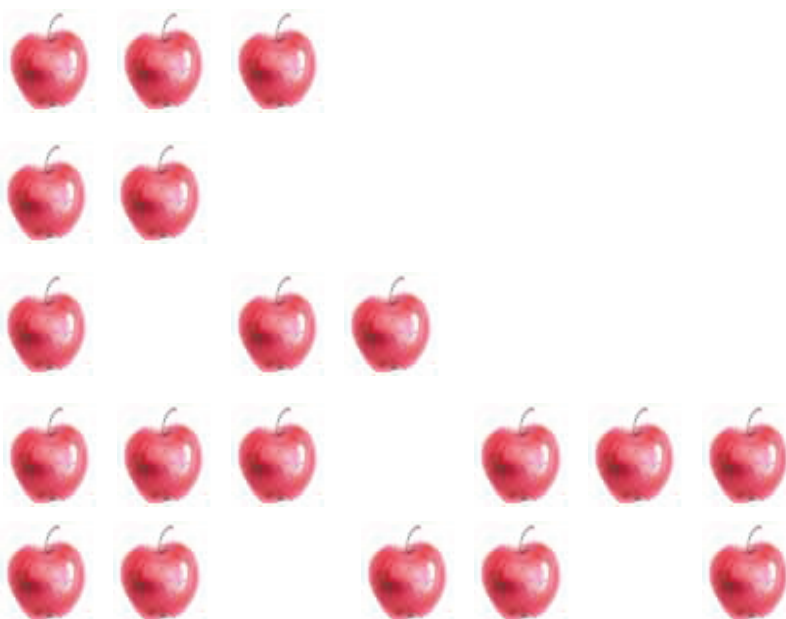
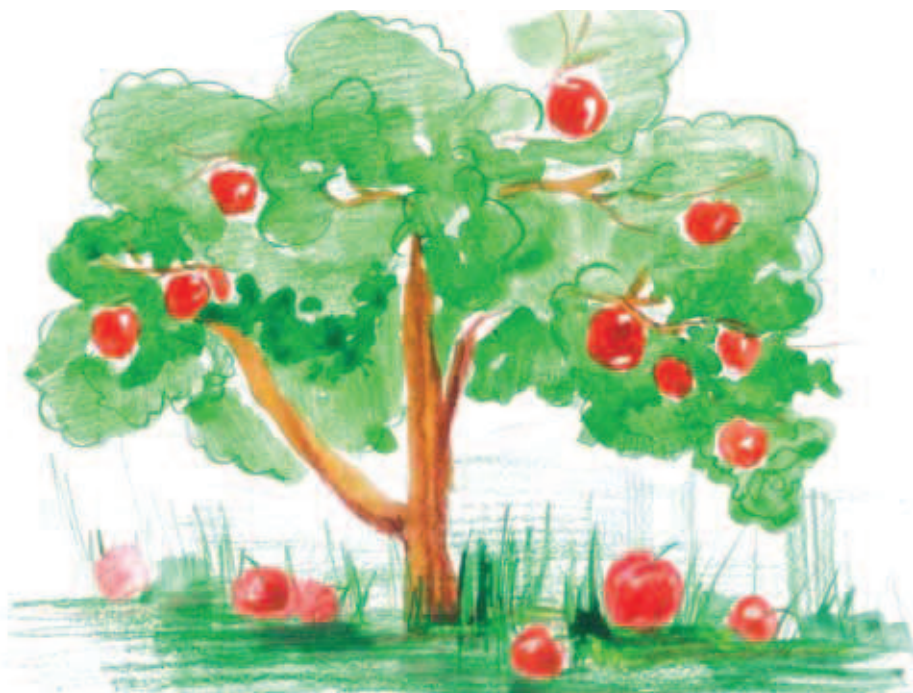
«Крап-крап-крап-крап»

Відтворіть та замалюйте темп

ГРА «ЯБЛУКА»

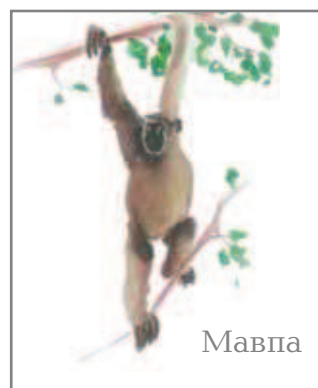
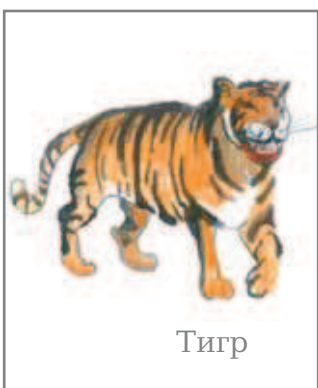
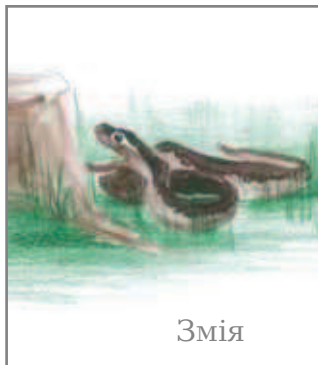
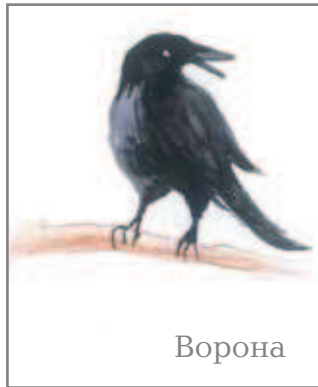
Продемонструйте, як падають яблука у саду. Підберіть малюнок, який відображає почутий ритм. Придумайте власний ритм та замалюйте.

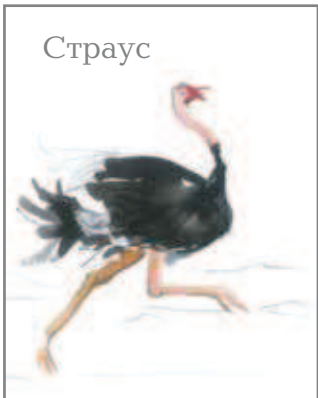

ДЖЕРЕЛО ЗВУКУ

Вчимося розпізнавати джерело звуку й звуконаслідувати.

ДІТИ МАЮТЬ ЗНАТИ, ЩО:

звуки ми чуємо і вимовляємо;

букви ми бачимо і пишемо.

Вчимося розпізнавати мовленнєві й немовленнєві звуки; музичні звуки і шуми через CD-записи та наживо.

Звуки

Букви

ГОЛОСНІ ЗВУКИ

В українській мові шість голосних звуків:

[А], [Е], [И], [І], [О], [У].

Голосні звуки — це звуки, що творяться за допомогою голосу.

ЗВУКОВІ СИМВОЛИ

Звуковий символ є графічним зображенням звуку й відображає особливості його артикуляції.

Завдання.

Розвиваймо слухову увагу та вправляймо у правильному вимовлянні голосних звуків. Смайлики у вигляді звукових символів допоможуть Вам!

А

Ширше за всіх відкриває ротик

У

Губи трубочкою витягує

О

Губи схожі на витягнуте коло

І

Найширше посміхається

Е

Відкриває ротик і піднімає язичок

И

Відкриває ротик і відтягує язичок назад

ГРА «ЖИВІ ЗВУКИ»

Допоможіть Смайликам відшукати свої звуки.

Запишіть (або накладіть заздалегідь підготовлені) відповідні звуки у порожні квадратики.

ГРА «ВІДШУКАЙ БУДИНОЧОК»

Допоможіть Смайликам відшукати свої будиночки. Еспериментуйте: одній дитині потрібна опора на зоровій основі (демонструйте артикуляцію, накладайте завчасно підготовлені звуки на Смайлики), іншій – достатньо лише слуху.

Вчимося розрізняти на слух і відтворювати довгі й короткі звучання.

Завдання.

А —
ААА ———
АААААА —————
АААААААААА —————

Завдання.

Продемонструйте звучання звуку «О». Замалюйте лінії відповідної довжини.

ООО
ООООООО
О
ООООООООООО

Завдання.

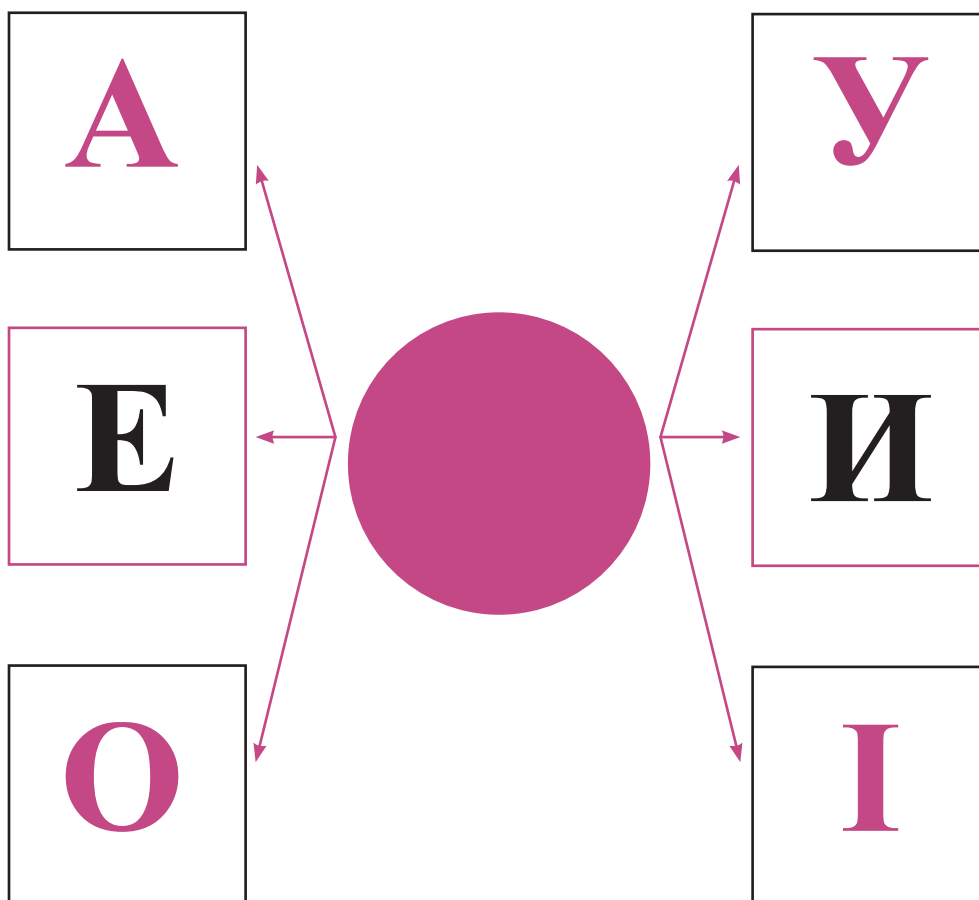
Продемонструйте, яка тривалість поданих звуків. Підберіть звукові доріжки для них зі стовпчика поряд.

ААА ———
І —————
ЕЕЕЕЕЕЕ —

ЗВУКОВА ТАБЛИЦЯ

Демонстраційна звукова таблиця допоможе вправляти дитину у правильному вимовлянні звуків, складів; розвивати слухову увагу, пам'ять, сприймання.

ГРА «ВІДЛУННЯ» – дорослий вимовляє звук (звукосполучення/склад), а дитина має повторити почуте. Міняйтесь ролями, ускладнюйте гру, промовляючи кілька звукосполучень/складів; звертайте увагу на те, що «відлуння» має бути дещо тихішим за гучністю. Використовуйте коло для накладання приголосних!

ГРА «ЗВУКОВЕ СОНЕЧКО»

По черзі промовляйте короткі й довгі склади та зама-
люйте сонечку промінці відповідної довжини.

ПА

ПАПАПАПА

ДА

ДАДАДАДА

БА

БАБАБА

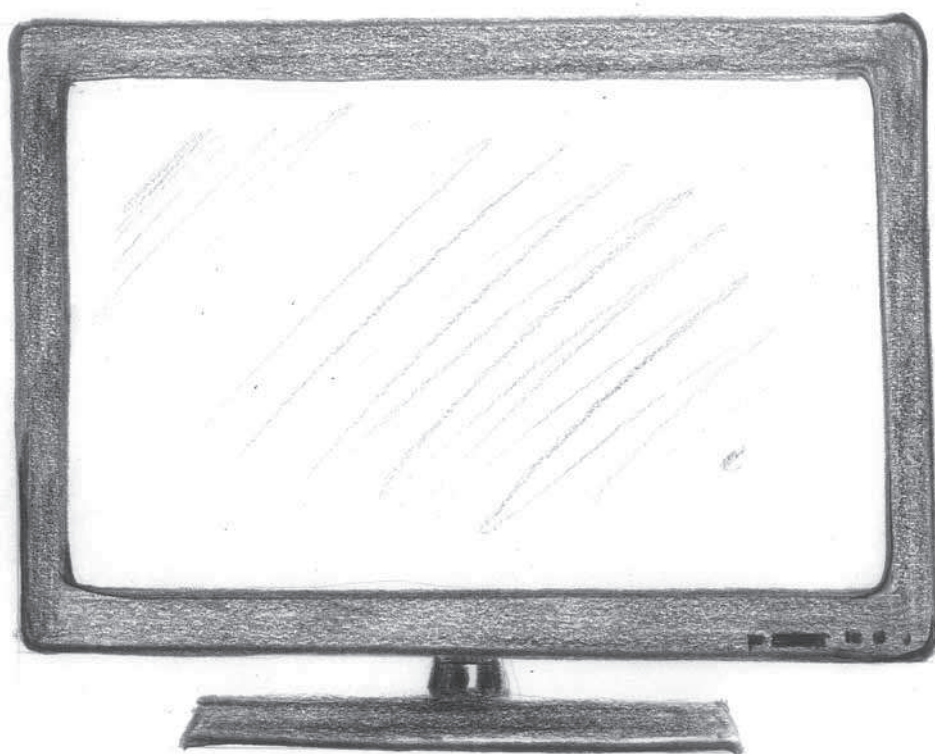
Завдання.

Продемонструйте довгі та короткі звучання й зама-
люйте сонечку промінчики відповідної довжини.

ГРА «ТЕЛЕВІЗОР»

Діти люблять перемикати канали! Кожна нова програма — одна із запропонованих карток, яка накладається на екран. Але в телевізорі немає звуку. Доведеться озвучувати самостійно!

ГРА «ЗВУКОВИЙ ЛАБІРИНТ»

Використовуйте ігрові кубики !

Попрацюймо над вимовою голосних звуків, звукосполучень та їхнім сприйманням на слух. Експериментуйте: вчіться наспівувати звукосполучення; підбирайте малюнки до них; дозвольте малюкові бути ведучим у грі — він називає, а Ви шукаєте!

